

BILSKAS EZERA APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS

PASŪTĪTĀJS: Smiltenes novada dome

IZPILDĪTĀJS: SIA "Vides Konsultāciju Birojs"

2020

SATURS

	lpp.
IEVADS	3
1. Bilskas ūdenskrātuves apsaimniekošanas tiesiskais regulējums	5
2. Ūdenskrātuves raksturojums	12
3. Ūdenskrātuves ūdens kvalitāte	13
4. Ūdenskrātuves un tā pieguļošās teritorijas bioloģiskā daudzveidība	17
4.1. aizsargājamās sugas un biotopi	17
4.2. zivju resursi	21
5. Bilskas ūdenskrātuves aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi	23
5.1. Zivju krājumu mākslīgā papildināšana un ūdenskrātuves zivsaimnieciskā izmantošana Dabas un ainavas vērtību labvēlīga	23
5.2. aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības un darbības, lai uzlabotu sugu un biotopu stāvokli un bioloģisko vērtību	24
BILSKAS EZERA EKSPLOATĀCIJAS NOSACĪJUMI	27
LITERATŪRAS SARAKSTS	35

Ievads

Bilskas ezera izpēte, apsaimniekošanas plāns un ekspluatācijas noteikumi izstrādāti saskaņā ar Smiltenes novada domes un SIA “Vides Konsultāciju Birojs” noslēgto līgumu “Apsaimniekošanas plānu izstrāde Smiltenes pašvaldības ezeriem”.

Bilskas ezers atrodas Bilskas ciema centrā. Tas ir iecienīts atpūtas objekts gan vietējiem iedzīvotājiem, gan viesiem. Ezers ir iecienīta vieta makšķerniekiem un pastaigu cienītājiem. Ezers ir labiekārtots – tajā izveidotas pastaigu laipas, iekārtota peldēšanās vieta.

Bilskas ezera apsaimniekošanas plāna mērķis ir izstrādāt pasākumus, kas uzlabo ezera un tā piekrastes un apkārtējās teritorijas ekoloģisko situāciju un veicina ilgtspējīgu attīstību.

Apsaimniekošanas plāna izstrādāšanas laikā tika veikta ezera un tā piekrastes ekoloģiskā izpēte, noteikts ūdens ķīmiskais sastāvs pavasara, vasaras un rudens periodos dažādos dziļumos, veikts ezerā un tā piekrastē esošo sugu un biotopu izpēte. Analizējot iegūtos datus ir noteiktas rīcības, kas vērsta uz ezera eutrofikācijas cēloņu samazināšanu un seku ierobežošanu.

Plāns tiek izstrādāts projekta “Vides pārvaldības pilnveidošana, īstenojot kopējus pasākumus RU-LV pārobežu reģionos (Zaļā Paleta)”¹ ietvaros.

Projekta “Green Palette” mērķis ir uzlabot sabiedrības un tieši iesaistīto pušu zināšanas par dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Latvijas-Krievijas pārobežu sadarbības programmu 2014.-2020.gadam līdzfinansē Eiropas Savienība, Latvijas Republika un Krievijas Federācija. Latvijas-Krievijas pārobežu sadarbības programma 2014.-2020.gadam finansiāli atbalsta vienotas pārobežu attīstības aktivitātes ar mērķi uzlabot reģionu konkurētspēju, izmantojot to potenciālu un atrašanās priekšrocības krustcelēs starp Eiropas Savienību un Krievijas Federāciju.

---

¹ Projekts Nr. LV-RU-II-053 “Improvement of environmental management through joint actions in RU-LV cross-border regions (Green Palette)”

1. Bilskas ezera apsaimniekošanas tiesiskais regulējums

Ūdeņu un to piekrastu apsaimniekošanas pasākumu izvēli, pienākumus, atbildību un saskaņojumus šajā jomā nosaka normatīvo aktu regulējums un pienākumu deleģējums valsts un pašvaldības institūcijām.

Ūdens
apsaimniekošanas
likums

Likuma mērķis ir izveidot tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas sistēmu, kas veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli.

Lai šos mērķus sasniegtu, Latvijā ir izdalīti četri upju baseinu apgabali. Katram ir izstrādāts upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns, kurā ir noteikta arī nepieciešamā apsaimniekošana. Likums nosaka kompleksu pieeju emisijas ierobežošanai no piesārņojuma avotiem.

Smiltenes novada ezeri ietilpst Gaujas upju baseina apgabalā.

Aizsargjoslu likums

7.pants nosaka virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūstošajās teritorijās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

35. un 37.pants nosaka virkni aprobežojumus virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās, tostarp aizliegumu veikt kailcirtes 50 metrus platā joslā vai visā aizsargjoslas platumā, ja aizsargjosla ir šaurāka par 50 metriem, izņemot mežaudzē, kurā valdošā koku suga ir baltalksnis, koku ciršanu ārkārtas situāciju seku likvidēšanai un vējgāžu, vējlaužu un snieglaužu seku likvidēšanai, kā arī palieņu pļavu atjaunošanai un apsaimniekošanai. Veicot kailcirti mežaudzē, kurā valdošā koku suga ir baltalksnis, ievēro šādus nosacījumus:

a) saglabā ozolus, liepas, vīksnas, gobas, kļavas, priedes, melnalkšņus, vītulus un mežābeles,

	b) aizliegta koku ciršana nogāzēs, kuru slīpums pārsniedz 30 grādus, c) aizliegta koku ciršana no 1.aprīļa līdz 30.jūnijam, d) kailcirtes platība virszemes ūdens objekta aizsargjoslā nepārsniedz vienu hektāru, e) atjaunojot mežaudzi, egļu īpatsvars nepārsniedz 80 procentus no kopējā ieaugušo koku skaita.
Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1014 „Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība”	Ekspluatācijas noteikumus izstrādā publisko ūdeņu statusā iekļautajiem ūdeņiem – publiskajiem ezeriem un upēm, ūdeņiem, kuros zvejas tiesības pieder valstij, kā arī ūdens objektiem, kuros ir hidrotehniskās būves. Ekspluatācijas noteikumu izstrādi un ievērošanu nodrošina persona, kura veic vai plāno uzsākt saimniecisko darbību ūdens objektā.
Zvejniecības likums	Likuma mērķis ir Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu (turpmāk — teritoriālie ūdeņi) un ekonomiskās zonas ūdeņu apsaimniekošana, kas, ievērojot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nepieciešamību, nodrošina zivju resursu ilgtspējīgu izmantošanu, aizsardzību, pavairošanu un pētīšanu valsts zivsaimniecības nozares ilgtermiņa attīstībai. Likums regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu, kā arī nosaka tauvas joslas nepieciešamību: 9.pants (1) Ar zvejas tiesību izmantošanu vai kuģošanu un citām ar to saistītām darbībām gar ūdeņu krastiem ir nosakāma tauvas josla (sauszemes josla gar ūdeņu krastu, kas paredzēta ar zveju vai kuģošanu saistītām darbībām un kājāmgājējiem). (4) Tauvas josla gar mākslīgi izbūvētiem kanāliem, hidrotehniskām būvēm un citām būvēm uz ūdens (mākslīgi izbūvēta tauvas josla) nosakāma saskaņā ar šo būvju plāniem. To uztur un apsaimnieko attiecīgie īpašnieki (lietotāji). (5) Piekrastes zemes īpašniekiem ir tiesības lietot tauvas joslu, ciktāl šīs tiesības neierobežo šis likums, citi likumi un normatīvie akti.

Ministru kabineta
22.12.2015.
noteikumi Nr. 800
“Makšķerēšanas,
vēžošanas un
zemūdens medību
noteikumi”

Noteikumi nosaka makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtību Latvijas Republikas ūdeņos.

Noteikumos noteikti ierobežojumi un aizliegumi, kas jāievēro makšķerējot.

Ministru kabineta
22.12.2015.
noteikumi Nr. 799
“Licencētās
makšķerēšanas,
vēžošanas un
zemūdens medību
kārtība”

Noteikumi nosaka licencētās makšķerēšanas, kārtību. Pašvaldība izdod saistošos noteikumus par licencēto makšķerēšanu, licencēto vēžošanu vai licencētajām zemūdens medībām tās administratīvajā teritorijā esošajos ūdeņos, ja saskaņā ar normatīvajiem aktiem par licencēto makšķerēšanu, licencēto vēžošanu un licencētajām zemūdens medībām šajos ūdeņos paredzēta makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdens medību tiesību izmantošana ar īpašām atļaujām (licencēm).

Sugu un biotopu
likums

Likuma mērķis ir nodrošināt bioloģisko daudzveidību, saglabājot faunu, floru un biotopus; regulēt sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību; veicināt populāciju un biotopu saglabāšanu atbilstoši ekonomiskajiem un sociālajiem priekšnoteikumiem, kā arī kultūrvēsturiskajām tradīcijām; regulēt īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību; nodrošināt nepieciešamo pasākumu veikšanu, lai skaitliski uzturētu savvaļā dzīvojošo savvaļas putnu (turpmāk — putni) sugu populācijas atbilstoši ekoloģijas, zinātnes, kultūras prasībām un ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim. 9.pantā noteikti zemes īpašnieku vai lietotāju pienākumi:

- 1) veicināt sugu un biotopu daudzveidības saglabāšanu;
- 2) ziņot Dabas aizsardzības pārvaldei par īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izmaiņām un faktoriem, kas pasliktina to stāvokli, kā arī par aizsardzības prasību neievērošanu;
- 3) neierobežot īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izpēti, uzskaiti un kontroli;
- 4) nodrošināt migrējošiem dzīvniekiem (arī putnu sugām, kas nav iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos) netraucētu atpūtu un barošanos migrācijas sezonas laikā, ieviest saudzīgas ekoloģiskās metodes, lai novērstu dzīvnieku nodarītos postījumus.

Ministru kabineta 27.01.2015. noteikumi Nr. 30 „Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai”	Noteikumi nosaka paredzētās darbības, kuru veikšanai ir nepieciešami Valsts vides dienesta izsniegtie tehniskie noteikumi. Tehniskie noteikumi nepieciešami šādām ūdeņu apsaimniekošanas darbībām: 1) valsts nozīmes ūdensnoteku atjaunošana un pārbūve (pielikuma 1.4.punkts); 2) virszemes ūdensobjektu tīrīšana un padziļināšana, ja tehniskie noteikumi šai darbībai nepieciešami saskaņā ar virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas kārtību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem (pielikuma 8.14.punkts); 3) jaunu ēku būvniecība vai esošo ēku pārbūve, ja ēka atrodas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā (izņemot ciemu un pilsētu teritorijas) un/vai īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (izņemot neitrālo zonu un ciemu un pilsētu teritorijas) (pielikuma 10.4.punkts).
Ministru kabineta 13.06.2006. noteikumi Nr. 475 „Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība	Virszemes ūdensobjektu tīrīšana - peldošu grūžu izvākšana, zāles un apauguma likvidēšana, akmeņu un koku izcelšana, nogrimušu priekšmetu izcelšana un citi darbi, tai skaitā gultnes attīrīšana, lai novērstu ūdens caurvadīšanas spēju samazināšanos. Noteikumi nosaka virszemes ūdensobjektu tīrīšanas kārtību, Valsts vides dienesta Tehnisko noteikumu nepieciešamību, kā arī darbības, kurām šie noteikumi nav nepieciešami (23.punkts), tostarp : 1)ūdensaugu pļaušanai privātās ūdenstecēs vai ūdenstilpēs, ja pļaušana notiek laikposmā no 1.jūlija līdz 31.martam. 26.punkts nosaka, ja paredzēts tīrīt vai padziļināt publisko ūdensteci vai ūdenstilpi, kā arī ūdensteci vai ūdenstilpi, kurā zvejas tiesības pieder valstij, pirms tehnisko noteikumu saņemšanas darbības ierosinātais saņem vietējās pašvaldības rakstisku piekrišanu. 30.punkts nosaka prasības, kādas jāievēro tīrot un padziļinot virszemes ūdensobjektu: o tīrīšanu vai padziļināšanu veic, nenodarot kaitējumu zivju resursiem;

- o upes tīrīšanu uzsāk un veic virzienā pret straumi;
- o ūdensaugus vispirms pļauj vietās, kur pastiprināti veidojas dūņu slānis, kā arī smilšainās seklūdens vietās, kurām raksturīga pastiprināta aizaugšana;
- o ūdensaugus ezeros pļauj, veidojot koridorus, lai nodrošinātu ūdens apmaiņu starp seklūdens un dziļūdens zonām;
- o nopļautos ūdensaugus savāc, lai novērstu atkārtotu ūdensobjekta piesārņošanu ar viegli noārdāmām organiskām vielām un sedimentu uzkrāšanos.

Virszemes ūdensobjekta tīrīšanai un padziļināšanai ir nepieciešams sertificēta eksperta atzinums par virszemes ūdensobjekta tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdensobjektu, ja ūdensteces sateces baseins ir lielāks par 25 kvadrātkilometriem (Abula sateces baseins ir 430 km²) vai ūdenstilpes spoguļa laukums ir vismaz 10 hektāru liels.

Ministru kabineta
16.09.2014.
noteikumi Nr.550
“Hidrotehnisko un
meliorācijas būvju
būvnoteikumi”

Noteikumi nosaka prasības hidrotehnisko būvju būvniecībai - būvniecības procesa kārtību, būvniecības procesā iesaistītās institūcijas un atbildīgos būvspeciālistus.

Smiltenes novada
domes 26.03.2014.
saistošie noteikumi
Nr. 4/14 “ Par koku
ciršanu ārpus meža
Smiltenes novada
administratīvajā
teritorijā”

Saistošie noteikumi nosaka koku ciršanas ārpus meža izvērtēšanas kārtību, sabiedrībai nozīmīgus gadījumus, kad rīko publisko apspriešanu, un publiskās apspriešanas procedūru un zaudējumu atlīdzības aprēķināšanas kārtību par dabas daudzveidības samazināšanu par koku ciršanu ārpus meža Smiltenes novada administratīvajā teritorijā.

Smiltenes novada
ilgtspējīgas
attīstības stratēģija

Stratēģija ir novada ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments (līdz 2037.gadam), kurā noteikts novada ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva.

	Pakalpojumi ir pieejami gan Smiltenes pilsētās, gan pašvaldību veidojošos pagastu centros, novads attīstās lauku un pilsētas mijiedarbībā Smiltē pieejamos pakalpojumus papildinot ar pagastu priekšrocībām – daba, ezeri, kultūrvēsturiskais mantojums brīvā laika pavadīšanai, pievilcīga dzīves vide pašiem un nosacījums ilgtspējīgam lauku tūrismam.
Smiltenes novada attīstības programma 2012.-2018.gadam	Dokumentā ir apzināts novada teritorijas attīstības potenciāls, unikālie resursi un vērtības. Ir noteikta Smiltenes novada specializācija, izvirzot vadošos ekonomiskās darbības veidus, kas ļaus Smiltenes novadam gūt ienākumus un paaugstināt iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

Smiltenes novada Teritorijas plānojuma risinājumi nosaka teritorijas izmantošanas un apbūves veidošanas noteikumus, prasības dabas resursu un kultūrvēsturisko vērtību apsaimniekošanai un saglabāšanai, transporta attīstībai, uzņēmējdarbības un ražošanas attīstībai, dzīvojamās apbūves veidošanai, pakalpojumu un zaļo teritoriju, vides ilgtspējīgai attīstībai un inženierkomunikāciju infrastruktūras nodrošinājumam.

Teritorijas plānojumā izvērtēta riska virszemes ūdensobjekta Abula (G220) labas ekoloģiskās kvalitātes sasniegšanai nepieciešamie pasākumi – notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes uzlabošanu, nodrošinot papildu notekūdeņu attīrīšanu, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu Smiltenes pilsētā.

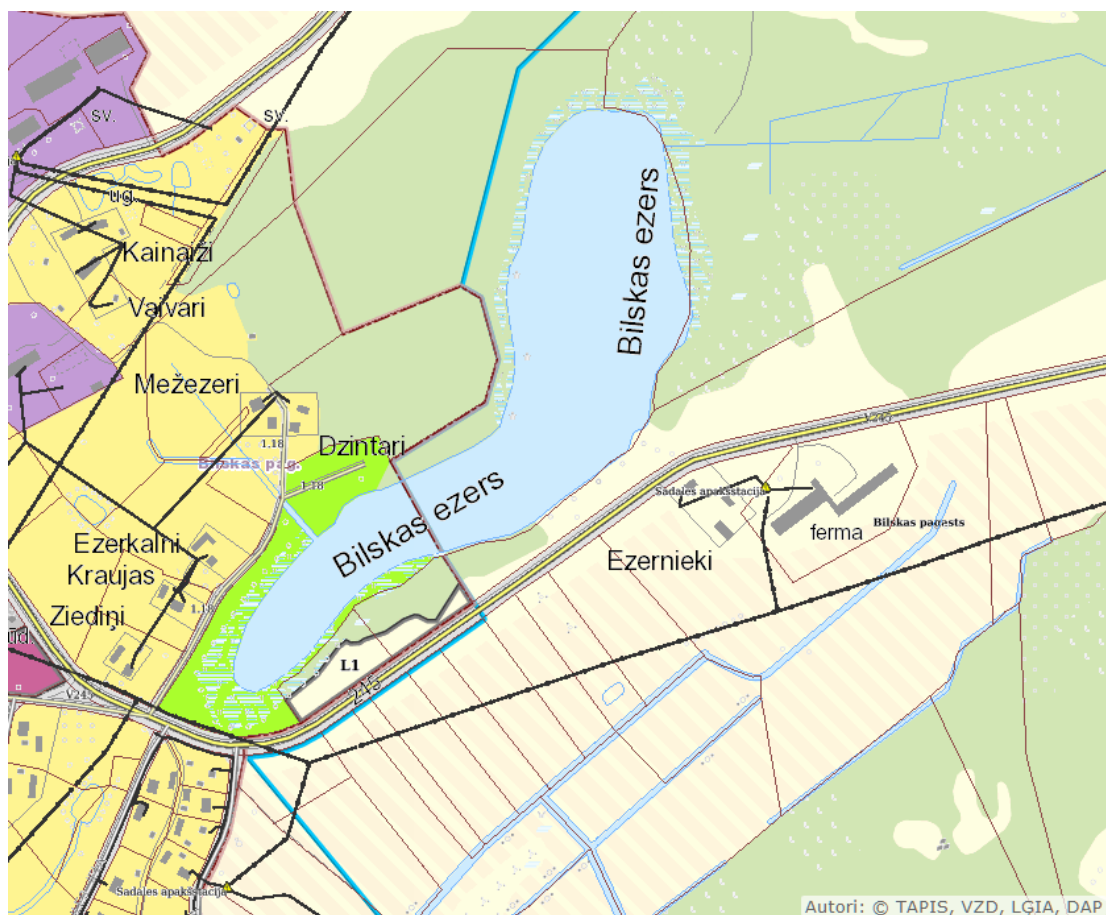
Bilskas ūdenskrātuvi skar arī teritoriju rezervēšana pastaigu un tūrisma taku, kā arī velosliņu tīklu izveidei. Rekreācijai un tūrismam piemērotu teritoriju un objektu infrastruktūras un turpmākās attīstības virzienu izvērtēšana saistībā ar bioloģiski un ainaviski augstvērtīgām teritorijām un dabas vērtības nenoplicinoša tūrisma attīstību ir noteikta teritorijas plānojumā kā būtiska.

Teritorijas izmantošanas un attīstības nosacījumi ūdenstilpēs:

- Dzīvojamā apbūve uz ūdens nav atļauta;
- Aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus Smiltenes novada teritorijā uz Abula, Kamaldas, Nigras, Palsas, Raudas, Šepkas, Vecpalsas, Vidagas, Vijas un Vizlas upēm;
- Virszemes ūdens objektu izmantošanai apbūvei (t.sk. dažādas būves teritorijas labiekārtojuma nodrošināšanai, organizētas peldvietas, glābšanas stacijas un citas ar sportu un rekreāciju

saistītās būves), ja nodomātā izmantošana nav saistīta ar tauvas joslā atļautajām būvēm, obligāti izstrādājams detālplānojums vai būvniecības ieceres dokumentācija, veicot būvniecības ieceres publisko apspriešanu;

- Nodrošina gājēju un velosipēdistu piekļuvi pie publiskajiem ūdeņiem vismaz ik pēc diviem zemes īpašumiem. Pašvaldības būvvalde izvirza nosacījumus publiskās piekļuves nodrošināšanai lokālplānojuma vai detālplānojuma darba uzdevumā, vai būvniecības ieceres dokumentācijas nosacījumos;
- Krasta līnijai jābūt brīvi pieejamai, bez žogiem vai citiem norobežojumiem, nodrošinot piekrastes tauvas joslu 10 m platumā, bet gar privāto ūdeņu krastiem - 4 m;
- Ūdensteču un ūdenstilpju krastu līnijas drīkst nebūtiski izmainīt krastu nostiprināšanai, lai novērstu ūdensteču un ūdenstilpju krastu līniju tālāku eroziju, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izstrādājot būvprojektu krastu nostiprināšanai. Krastu nostiprināšanu drīkst veikt bez krasta līnijas izvirzīšanas, pārvietošanas ūdensteces vai ūdenstilpes virzienā;
- Apbūves rādītāji dabas un apstādījumu (DA) teritorijās nosakāmi labiekārtojuma un apstādījumu projektā vai detālplānojumā, vai būvniecības ieceres dokumentācijā. Maksimālais apbūves blīvums nedrīkst pārsniegt 10%, maksimālais apbūves augstums – 6 m;
- Pirms atpūtas un tūrisma objektu izveides izvērtē visus potenciālos kopto zaļumvietu ietekmējošos faktoros, lai neradītu paaugstinātu slodzi uz vidi. Publiski pieejamo pludmaļu teritorijās pieļaujama tikai tādu objektu būvniecība, kas paredzēti pludmales apkalpošanai (sanitārais mezgls, pārgērbšanās kabīnes, soliņi, atkritumu urnas u.tml.);
- Apstādījumu teritorijās un zaļajā zonā aizliegts braukt ar transporta līdzekļiem, bojāt apstādījumus un piegružot tos ar atkritumiem;
- Upju ieleju nogāzēs aizliegts veikt darbības, kas paātrina virszemes ūdeņu noteci un veicina nogāžu erozijas procesu attīstību;
- Aizliegts mainīt dabisko reljefu un hidroģeoloģiskos apstākļus (aizbērt gravas, grāvjus un karjerus, rakt dīķus, ierīkot drenāžu), veikt grunts nomaiņu, izņemot gadījumus, ja minētās darbības ir saskaņotas ar atbildīgajām institūcijām vai minēto pasākumu veikšanai izstrādāta būvniecības ieceres dokumentācija.

1.attēls. Teritorijas izmantošana un apbūve (M1:5000)²

Izstrādājot Bilskas ezera apsaimniekošanas plānu tika veikts ezera apsekojams dabā un sagatavots sugu un biotopu eksperta Atzinums, kas iesniegts Dabas aizsardzības pārvaldē.

Atbilstoši normatīvo aktu nosacījumiem, Bilskas ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi tiks saskaņoti Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskajā institūtā “BIOR” un Valsts vides dienesta Vidzemes reģionālajā vides pārvaldē.

Bilskas ezera apsaimniekošanas plāns un ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi tiks saskaņoti arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Telpiskajā plānošanas departamentā un apstiprināti Smiltenes novada domes sēdē.

² <https://geolatvija.lv/geo/tapis>

2. Ezera raksturojums

Bilskas ūdenskrātuve (nekustamā īpašuma kadastra apzīmējums - 94440040340) atrodas Smiltenes novada Bilskas ciemā starp autoceļiem V229 un V245. Tas ir caurteces ezers ar noteci ZA virzienā, no tā iztek Rustupīte, kas ietek Kamaldas upē. Ezerā ietek neliela ūdenstece.

DR piekraste ir labiekārtota – izveidota pludmale ar laipu un citiem rekreācijas elementiem. Ap ezeru piekrastes joslā izbūvēta pastaigu laipa, kā arī ezerā uz pontoniem ierīkotas vairākas labiekārtotas makšķerēšanas vietas. Ezers ir iecienīts atpūtas objekts gan vietējiem iedzīvotājiem, gan pagasta viesiem (2., un 3. attēl).

2.attēls Viena no Bilskas ezerā uz pontoniem labiekārtotajām makšķerēšanas vietām

Ezera tiešā tuvumā, tā dienvidu daļā atrodas sešas mājvietas: Mežezeri, Dzintari, Ezerkalni, Kraujas, Ziediņi un Ezernieki. Tā dienvidu galā otrpus autoceļam V245 izvietojas Bilskas ciema – Saules un Zvaigžņu ielu dzīvojamā apbūves teritorija.

Projekta „Zivju resursu pavairošana Smiltenes novada ezeros 2019.gadā” ietvaros Bilskas ezerā tika ielaisti 800 zandartu mazuļi. Projekta mērķis ir palielināt un atjaunot zivju resursus Smiltenes novada ezeros un radīt pamatu licencētās makšķerēšanas ieviešanai un pilnveidot aktīvā tūrisma attīstību.

3.attēls Makšķernieks Bilskas ezerā uz vienas no ierīkotajām makšķerēšanas vietām

Dabas aizsardzības pārvaldes realizētā projekta “Skaitām dabu” ietvaros 2017.gada veģetācijas sezonā (30.08.2017.) stāvošu saldūdeņu biotopu eksperts Bilskas ezeru apsekoja ar laivu. Apsekošanas ietvaros veikta ezera ekoloģiskās kvalitātes novērtēšana, tajā skaitā veikts veģetācijas aizauguma vērtējums.

Izpētes rezultātā noteikta ezera piederība Eiropas Savienības īpaši aizsargājamam stāvošam saldūdens biotopam – brūnūdens ezeriem ar daudzveidīgu augāju (biotopa kods 3150_2) un biotopa kvalitāte novērtēta kā vidēja (izpēte veikta atbilstoši biotopu noteikšanas rokasgrāmatai: „Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums” (Auniņš, 2013).

Teritorijas reljefs ap Bilskas ezeru nav izteikti stāvs, tas ir vidēji lēzens. Tālāk no ezera piekrastes reljefs ir nedaudz stāvāks. Visstāvākais tas ir ezera austrumu pusē, vidusdaļā (Avots: Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu bāzes “OZOLS”).

Atbilstoši Smiltenes novada teritorijas plānojumam Bilskas ezera aizsargjoslas platums ir 10m.

Atbilstoši Zvejniecības likumam³, ap ūdenskrātuves krastu noteikta 4m plata tauvas josla, ko kājāmgājēji, makšķernieki un zvejnieki drīkst izmantot pārvietojoties gar krastu. Ar citām zvejniecību saistītām vajadzībām tauvas joslu var izmantot pēc saskaņošanas ar zemes īpašnieku.

---

³ Pieņemts 12.04.1995., stājas spēkā 12.05.1995., <https://likumi.lv/ta/id/34871-zvejniecibas-likums>

Ap Bilskas ezeru esošais zemes lietojums 50 m joslā no krasta līnijas tiek iedalīts šādās grupās:

- mežs (15%)
- krūmājs (3%),
- Zālājs (5%)
- atsevišķi koki (10%),
- kailcirte (5%)
- aramzeme (10%)
- zālājs (10%),
- pārejas purvs (10%)
- Ezera slīkšņa (10 %)
- viensētu apbūve (10%)
- rekreācijas teritorija labiekārtota (5%), neiekārtota (2%)
- ceļš (5%).

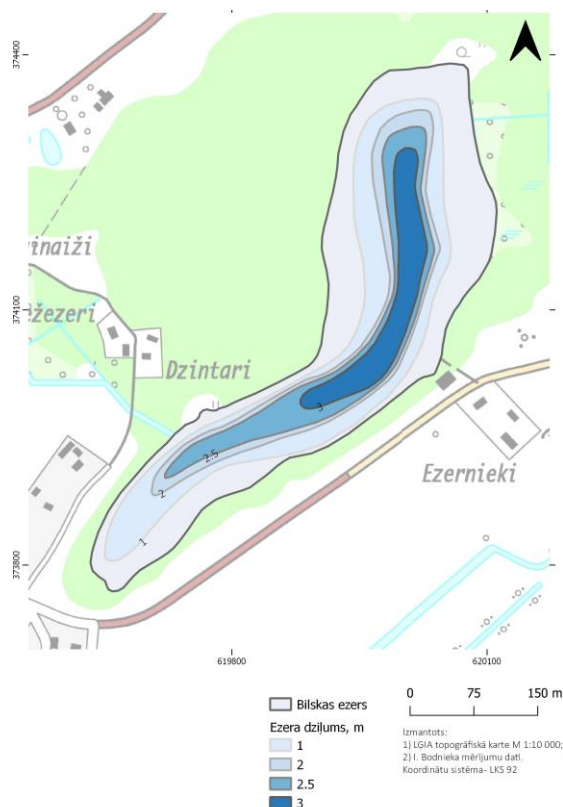

3. Ezera ūdens kvalitāte

Ezera ūdens caurredzamība (seki) apsekošanas brīdī bija 1,5 m. Tam raksturīga galvenokārt dūņaina gultne, vidējais dziļums vasaras mazūdens periodā ir 2,8 m. Ezera galos dziļums vidēji ap 2,0 m, vidusdaļā no 2,8 – 3,4 m, dziļākā vieta konstatēta netālu no ezerā iebūvētā tramplīna/laipas, tā ir 3,8 m (5. un 6.attēls)

5.Attēls Dziļākā konstatētā vieta Bilskas ezerā netālu no iebūvētā tramplīna/laipas

6.attēls. Bilskas ezera dziļuma karte

Analizējot pieejamo informāciju⁴, secināts, ka Bilskas ezerā un tā piekrastē līdz šim nav konstatētas īpaši aizsargājamās makrofītu sugas.

2020.gada pavasara, vasaras un rudens sezonā tika veikta Bilskas ūdenskrātuves ūdens kvalitātes testēšana (1.tabula). Paraugi tika ņemti ūdenskrātuves stacijā (7.attēls), trijos dziļumos. Ūdens ķīmiskā kvalitāte ir laba, atbilstoša ūdenskrātuves tipam un ekoloģiskajiem apstākļiem.

1.tabula. Ūdens ķīmiskā kvalitāte Bilskas ezerā

Testēšanas rādītājs	Rezultāts ± nenoteiktība			Testēšanas metode
	25.05.	25.07.	12.09.	
	0.2 m dziļumā no ūdens virsmas (TEP.1-1)			
Bioloģiskais skābekļa patēriņš (BSP ₅), mg/l	0.95			LVS EN 1899-2:1998
Ķīmiskais skābekļa patēriņš (KSP), mg/l	< 11,5			ISO 15705:2002
Kopējais fosfors (P _{kop}) mg/l	0,025 ± 0,001			LVS EN ISO 6878:2005 p.7
Kopējais slāpeklis (N _{kop}), mg/l	0,6 ± 0,1			LVS 340:2001
	1,0 m dziļumā no ūdens virsmas (TEP.1-2)			
Bioloģiskais skābekļa patēriņš (BSP ₅), mg/l	0.93			LVS EN 1899-2:1998
Ķīmiskais skābekļa patēriņš (KSP), mg/l	26 ± 1			ISO 15705:2002
Kopējais fosfors (P _{kop}) mg/l	0,025 ± 0,001			LVS EN ISO 6878:2005 p.7
Kopējais slāpeklis (N _{kop}), mg/l	1,3 ± 0,3			LVS 340:2001
	2,0 m dziļumā no ūdens virsmas (TEP.1-3)			
Bioloģiskais skābekļa patēriņš (BSP ₅), mg/l	0.93			LVS EN 1899-2:1998
Ķīmiskais skābekļa patēriņš (KSP), mg/l	30 ± 1			ISO 15705:2002
Kopējais fosfors (P _{kop}) mg/l	0,017 ± 0,001			LVS EN ISO 6878:2005 p.7
Kopējais slāpeklis (N _{kop}), mg/l	2,5 ± 0,6			LVS 340:2001

⁴ Dabas datu pārvaldības sistēmas "OZOLS" un datubāzes: www.ezeri.lv

7.attēls. Udens testēšanas stacija Bilskas ezerā

4. Ezera un tā pieguļošās teritorijas bioloģiskā daudzveidība

4.1. aizsargājamās sugas un biotopi

Jānorāda, ka gan projekta “Skaitām dabu” ietvaros 2017.gada veģetācijas sezonā (30.08.2017.), gan veiktās teritorijas apsekošanas ietvaros (07.07.2020.) tika konstatētas aizsargājamā ūdensaugu sugas – sīkā lēpe (Nuphar pumila) audzes, kas sastopamas visā ezerā (skatīt 8. attēlu).

8.attēls Īpaši aizsargājamā ūdensaugu sugas – sīkā lēpe (Nuphar pumila) audzes, kas sastopamas visā ezerā

Atbilstoši vispār zināmajai informācijai par ezeru ekoloģisko stāvokli, tajā sastopamajām augu sugām, Bilskas ezers pēc tā ekoloģiskās struktūras ir nosakāms kā Eiropas un Latvijas nozīmes īpaši aizsargājamais biotops – Eitrofi ezeri ar ieģrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (Biotopa 2. variants (kods – 3150_2 - brūnūdens ezeriem ar daudzveidīgu augāju)) (Metodika: Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums” (Auniņš, 2013).

Jānorāda, ka konkrētais biotopa veids samērā bieži sastopams visā Latvijā. No visiem Eiropas nozīmes aizsargājamiem saldūdeņu biotopiem, tas ir gan visizplatītākais, gan pēc skaita, gan kopējās biotopa aizņemtās platības (Anon. 2013). Vairums šim biotopam piederošu ezeru ir samērā sekli, to dziļums nepārsniedz 3-10 metrus. Bilskas ezers atbilst vispārējiem šī biotopa veida kritērijiem. Atbilstoši

Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstam, Bilskas ezers ir nosakāms, kā “4.12. Ezeri ar sīkās lēpes Nuphar pumila audzēm”(Avots: Ministru kabineta 20.06.2017. noteikumi Nr. 350 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”).

Ezera veģetāciju raksturo Latvijas eitrofo ezeru tipiskās augu sugas – kalmes, niedres, grīšļi, kosas, vilkvālītes, pameldri, cirvenes, lēpes, ūdensrozes, glīvenes, bultenes, elodejas, ežgalvītes, abinieku sūrenes, pūslenes, meldri.

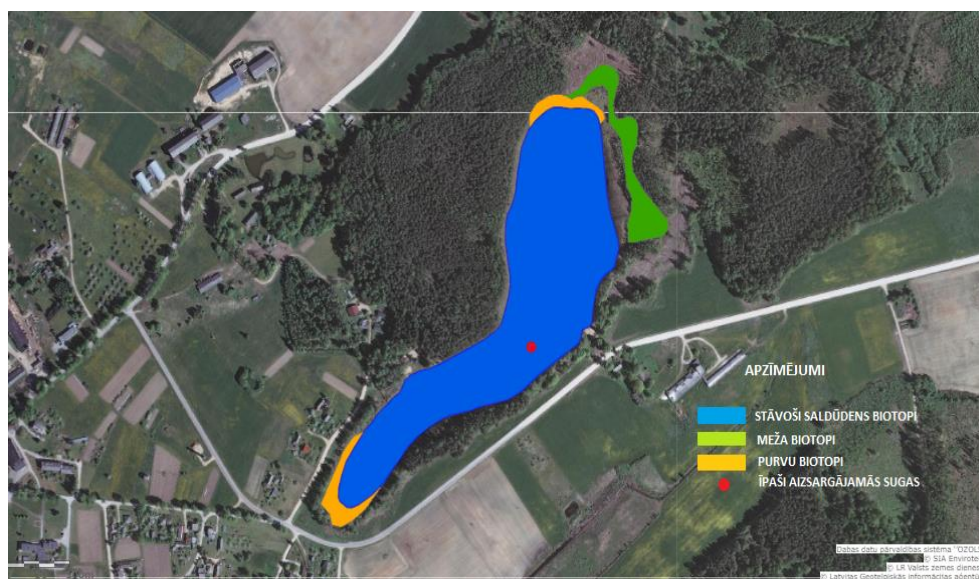
Viršūdens augu joslas platums vērtējams vidēji 7 m platā vienlaidus joslā ar maksimālo sastopamības dziļumu līdz 1,5 m, diezgan bieži ezera krastos sastopamas kalmes, parastā niedre un upes kosas, nereti – uzpūstais un pūkaugļu grīslis, platlapu vilkvālīte, garlapu gundega, velnarutks un purvāju purvpaparde, diezgan reti – purva pameldrs, trejlapu puplaksis, dzeltenā ķekarzeltene, vienkāršā ežgalvīte, ezera meldrs, purva vārnkāja, reti sastopamas – parastā cirvene, dūkstu grīslis, abinieku sūrene, platlapu cemere, sīkaugļu ežgalvīte.

Peldlapu augu joslā līdz 8 m platumā vienlaidus joslā ar maksimālo sastopamības dziļumu līdz 2,0 m diezgan bieži sastopamas sīkā lēpe, peldošā glīvene un parastā mazlēpe, nereti sastopama vienkāršā ežgalvīte diezgan reti – abinieku sūrene, reti sastopama– dzeltenā lēpe un sniegbaltā ūdensroze, ļoti reti – sīkaugļu ežgalvīte. Iegrimušo augu joslā nereti sastopama pūslene, elodeja, sūnaugs – parastā avotsūna, reti – sīkās lēpes, dzeltenās lēpes un sniegbaltās ūdensrozes zemūdens lapas. Vietām piekrastē savairojušās zaļalģes.

Atbilstoši Dabas datu pārvaldības sistēmai “OZOLS” datiem 24.07.1995 projekta "Latvijas sīkspārņu fauna" ietvaros Bilskas ezers noteikts kā dīķu naktssīkspārņu *Myotis dasycneme* barošanās vieta.

Dabas aizsardzības pārvaldes realizētā projekta “Skaitām dabu” ietvaros ezera pieguļošā teritorija apsekota 30.08.2017. Abās ezera galu krasta daļās noteikts Eiropas Savienības īpaši aizsargājamais purva biotops – “Pārejas purvi un slīkšņas” (biotopa kods: 7140_2). Ezera ziemeļu daļā 21.11.2017. krastā noteikts Eiropas Savienības īpaši aizsargājamais meža biotops – “Purvaini meži” (biotopa kods: 91D0_1), kura zemsedzē konstatēta 50% antropogēnās darbības ietekme un biotopa kvalitāte vērtēta kā zema. Eksperta piezīmēs norādīts, ka: “Ar kokiem aizaugušajai ezera krasta daļai ir kvalitatīva biotopa “Purvaino meži” iezīmes. Nogabalu šķērso laipas un takas” (skatīt 9. attēlu).

9. Attēls Dabas vērtību kartes izkopējums no Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu bāzes "OZOLS"

4.2. zivju resursi

Bilskas ezera ūdens kvalitāte atbilst karpveidīgo zivju ūdeņiem, kuri ir piemēroti karpu (Cyprinidae) dzimtas zivju, līdaku (*Esox lucius*), asaru (*Perca fluviatilis*) un zušu (*Anguilla anguilla*) dzīvotnēm.

No zivsaimnieciskā viedokļa ezeru izmanto maksšķerēšanai. Bilskas ezeram ir izstrādāti zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi (Zinātniskais institūts BIOR, 2015.), kuros novērtēti zivju krājumi. Veicot kontrolzveju (2015.) konstatētas 8 zivju sugas: līdaka, plaudis, rauda, rudulis, līnis, karūsa, ausleja un asaris:

- ar 8 – 18 mm tīkliem 3 sugu zivis: raudas 12%, ruduļi 67%, asari 21%;
- ar 20-35 mm tīkliem noķertas 5 sugu zivis: raudas 43%, plauži 28%, asari 18%, ruduļi 10%, līdakas 1%;
- ar 40-70 mm tīkliem noķertas 5 sugu zivis: plauži – 65%, karūsas 3%, līņi 27%, asari 3%, ruduļi 2%;
- ar mazuļu vadu noķertas 5 sugu zivis: līdakas, rauda, rudulis, ausleja un asaris;
- ar vēžu mурdiem vēži netika noķerti.

Bilskas ezera zivju krājumu pamatmasu veido plauži, līņi, raudas, asari, ruduļi un līdakas.

Ūdenskrātuves ikgadējā potenciālā galveno maksšķerēšanā izmantojamo sugu kopējā produktivitāte varētu būt ap 45 kg/ha (~0.4 t/gadā).

2019.gadā Bilskas ezers tika papildināts ar 800 zandartu mazuļiem, savukārt 2020.gadā ar 800 vienasarasas līdaku mazuļiem. Projekta mērķis ir palielināt un atjaunot zivju resursus, radīt pamatu licencētās maksšķerēšanas ieviešanai un pilnveidot aktīvā tūrisma attīstību. Projekts tiek finansēts ar Zivju fonda līdzfinansējumu.

5. Bilskas ezera aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi

5.1. Zivju krājumu mākslīgā papildināšana un ūdenskrātuves zivsaimnieciskā izmantošana

Bilskas ezera Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumos (Zinātniskais institūts BIOR, 2015.) ir izstrādāti nosacījumi, pie kādiem ūdenskrātuves zivsaimniecībā izmantošana ir labvēlīga zivju resursiem.

- 1) Bilskas ūdenskrātuvē ir iespējama zivju krājumu mākslīga papildināšana:
  - līdakas – kāpuri 4000 gab./gadā, vai mazuļi 800 gab./gadā;
  - zandarti – 800 gab./gadā (ņemot vērā ūdenskrātuves tipu, dabiski atražojošas zandartu populācijas izveidošanās varbūtība ir maza, tāpēc to daudzums būs atkarīgs no ielaišanas efektivitātes);
  - iespējams veikt zušu mazuļu (“stiklveida zušu”) ielaišana 700gab./gadā, vai pašaudzētus zušu mazuļus 160 gab./gadā;
  - karpas – divvasaru (mazāku karpu ielaišana nav efektīva, jo tās pieejamas līdakām) 400 gab./gadā;
  - sudrabkarūsas – 800 gab./gadā.
- 2) Bilskas ezers ir pietiekami labi apstākļi zivju nārstam un attīstībai, nav nepieciešami papildus pasākumi zivju dzīvotņu un nārsta vietu uzlabošanai.
- 3) Bilskas ezerrā ir iespējam rūpnieciskās zvejas veikšana, ievērojot normatīvo aktu prasības (tīklu limits 75 m, (25 m var aizstāt ar 1 murdu)).
- 4) Amatierzveja - makšķerēšana ir veicama ievērojot vispārējos makšķerēšanas noteikumus⁵.
- 5) Ūdenskrātuvē (vai tās daļā) var organizēt licencēto makšķerēšanu ievērojot normatīvo aktu prasības⁶.
- 6) Lai pastiprinātu makšķerēšanas kontroli, zivju resursu uzraudzībā būtu vēlams iesaistīt pašvaldības pilnvarotas personas.

---

⁵ Ministru kabineta 22.12.2015. noteikumi Nr. 800 “Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi”

⁶ Ministru kabineta 22.12.2015. noteikumi Nr. 799 “Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība”

5.2. Dabas un ainavas vērtību labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības un darbības, lai uzlabotu sugu un biotopu stāvokli un bioloģisko vērtību

Atbilstoši Dabas datu pārvaldības sistēmas "OZOLS" publiski pieejamajiem datiem, kā arī eksperta 06.07.2020. apsekojumam dabā Bilskas ezers atbilst Eiropas Savienības īpaši aizsargājamajam stāvošu saldūdens biotopam – Eitrofi ezeri ar ieģrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (Biotope 2. variantam (kods – 3150_2 - brūnūdens ezeri ar daudzveidīgu augāju)), kā arī tā statuss atbilst

Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstam, jo Bilskas ezers atbilst biotopa veidam: "4.12. Ezeri ar sīkās lēpes Nuphar pumila audzēm".

Bilskas ezera krastos konstatēti vēl divi Eiropas Savienības īpaši aizsargājamie biotopi: abos ezera galos noteikts purva biotops – "Pārejas purvi un slīkšņas", kā arī ezera ziemeļu krastā noteikts meža biotops – "Purvaini meži".

Atbilstoši eksperta kvalifikācijai turpmāk atzinumā tiek vērtēts vienīgi Bilskas ezers kā stāvoša saldūdens biotops un tam nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi, lai uzlabotu konstatēto sugu un biotopu stāvokli ezerā (30.08.2017. un arī 06.07.2020. apsekošanas ietvaros ezera biotopa kvalitāte noteikta kā vidēja).

Ezera vispārējā ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanai (lai tiektos sasniegt vismaz labu biotopa kvalitāti) būtu nepieciešams realizēt šādus apsaimniekošanas pasākumus, kas ilgtermiņā veicinās ūdensobjekta eitrofikācijas samazināšanos un vienlaikus nodrošinās tā pieejamību sabiedrībai:

1. Nepieciešams izņemt no ezera gultnes vecās/nolietotās koka infrastruktūras (laipu konstrukcijas/pāļus) daļas (skatīt 10.attēlu).

10.attēls. Veco koka konstrukciju/pāļu izvākšana no ezera piekrastes (visā ezerā)

2. Rekomendējama piekrastes ūdensaugu platību pļaušana un izvākšana atsevišķos posms galvenokārt ezera vidusdaļā, to neveicot ezeru galos, kur piekrastē konstatēts purva biotops – pārejas purvi un slišķīgas (12.attēlā esošā karte).

Kopumā ūdensobjektu tīrīšana piekrastes joslā ir vērtējama kā bioloģiskās daudzveidības veicinoša. Bilskas ezera gadījumā aizaugums ar ūdensaugiem nav būtisks (nepārsniedz 20% no spoguļvirsmas, atbilstoši 2015.gadā Bilskas ezera izstrādātajiem “Bilskas ezera zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi” aizaugums tika vērtēts 15% no spoguļvirsmas), augāja sastopamības maksimālais dziļums ir 2,0 m, virsūdens augājs konstatēts vidēji 7 m platā joslā un un peldlapu 8 m platā joslā, iegrimušais augājs joslu neveido (max. sastopamības dziļums – 1,5 m).

Lai gan aizaugums ar augstākajiem ūdensaugiem nav raksturojams kā būtisks, jo tas nepārsniedz 30% no spoguļvirsmas, jāņem vērā, ka konkrētā stāvošo saldūdens biotopa 2. variantam (biotopa kods: 3150_2) esošais aizaugums (20%) ir salīdzinoši būtisks un norāda uz paaugstinātas eitrofikācijas sekām. Eitrofikācijas pazīmes īpaši izteiktas ir vairākās ezera daļās, piemēram, vietās, kur raksturīga masveida abinieku sūrenes savairošanās (skatīt 11.attēlu).

Ezeros ar mazu sateces baseinu un lēnu ūdens apmaiņu – dabiskos apstākļos eitrofikācijas process notiek lēnāk, savukārt

caurtekošie ezeri ar ātrāku ūdens apmaiņu ir atkarīgi no biogēnu, humusvielu un citu savienojumu koncentrācijas ieplūstošajā ūdenī (Leinerte 1988).

11.attēls Masveida savairošanās ar abinieku sūreni norāda uz paaugstinātu eutrofikācijas ietekmi konkrētajā ezera piekrastes daļā

3. Ezerā jāturpina zivju mazuļu mākslīga pavairošana atbilstoši Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumu (Zinātniskais institūts BIOR, 2015.) rekomendācijām.

Nosacījumi darbības veikšanai – ūdensaugu plaušanai

Daudzos gadījumos ar ūdensaugu plaušanas palīdzību vienlaikus tiek sasniegti vairāki mērķi. Taču izplaujot ūdensaugus, jāievēro piesardzības princips. Pārmērīgi iztīrot virsūdens augus, kas ir galvenie fosfora piesaistītāji, rodas labvēlīgi apstākļi, lai turpmāk savairotos dažādas aļģes.

Ezerā dominējot aļģēm, palielinās ūdens duļķainība ezera augšējos slāņos. Uzduļķotajā ūdenī slānī gaismas nokļuve piegrunts slāņos ir apgrūtināta un vasaras stagnācijas un zemledus periodā tā var izsaukt ezera gultnē izgulsnētā fosfora pāriešanu šķīstošā formā un turpmāku aļģu masas un duļķainības pieaugumu. Tādēļ ir vēlams sākotnēji veikt salīdzinoši nelielas piekrastes daļas attīrīšanu no ūdensaugiem, lai neveicinātu iepriekšminēto faktoru pastiprināto ietekmi.

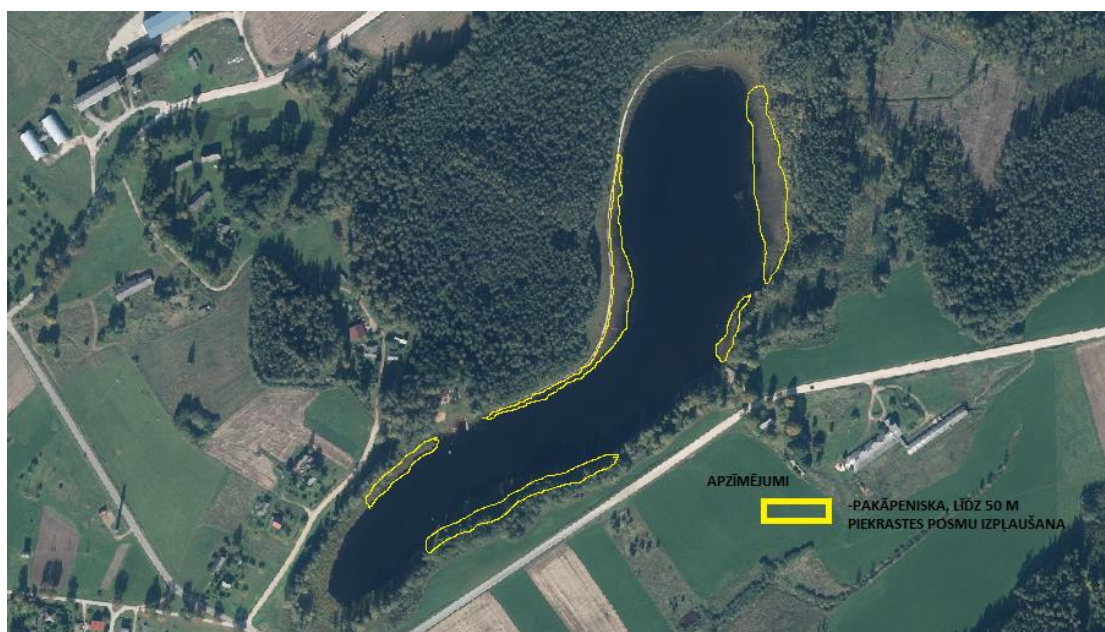
Dabiskās ūdenstilpēs (ezeros) ūdensaugu izplaušana ir jāveic pakāpeniski, izplaujot līdz pat 50 m garus ezera litorāles posmus 3 – 4

reizes gadā, un jāatkārto 2 – 3 gadus pēc kārtas (Urtāne, 2014). Niedres plauj zem ūdens virsmas un iespējami tuvu ezera gultnei.

Uzsākot ūdensaugu plaušanu, vispirms jāatbrīvojas no virsūdens (piemēram, parastās niedres, kalmes) un peldošajiem (piemēram, dzeltenās lēpes, abinieku sūrenes) ūdensaugiem.

Ūdensaugu izplaušanai ir pieejamas daudzveidīgas tehniskas iespējas, kā arī tas ir veicams ar fizisku roku darbu. Jāatceras, ka visefektīvākā ūdensaugu aizauguma samazināšana panākama, ar regulāru plaušanu novājinot vai ideālā gadījumā ar rotatorveida griežņu palīdzību smalcinot un iznīcinot ūdensaugu sakņu sistēmu.

12.attēls. Piekraustes platības, kas būtu regulāri izplaujamas

Izplautā ūdensaugu masa pēc iespējas lielākos apjomos ir jāizvieto pagaidu uzglabāšanas vietās un vēlāk jāpārvieta uz kompostēšanas vietu. Izplauto ūdensaugu pagaidu uzglabāšanās vietai ir jāatrodas ārpus ūdenskrātuves viļņošanās zonas, jo kopā ar ūdensaugiem zaļo masu no ūdenskrātuves tiek izņemta arī daļa no tajā esošajām barības vielām.

Atrodoties pagaidu uzglabāšanas vietās, zaļās masas apjomi ievērojami samazinās, jo no tiem iztvaiko uzkrātais ūdens. Šī iemesla dēļ zaļo masu pagaidu izvietošanas vietās ir jāuzglabā pēc iespējas ilgāk. Samazinot ezera litorāla zonas aizaugumu, tiek izveidotas atklātas un daudzfunkcionālas zonas, kas ir piemērotas līdaku nārstošanai, dažādu zivju sugu mazuļu dzīvei, kā arī bridējputniem un pīļveidīgajiem putniem piemērotas uzturēšanās un barošanās vietas (Urtāne, 2014).

Lai atvieglotu nopļauto augu transportēšanu, pļaušana jāplāno dienā, kad vējš pūš krasta virzienā. Vispirms izpļauj brīvu joslu. Pļaušanas laikā ar grābekli novirza niedres uz izpļauto joslu, un vējš tās pūš uz krastu. Pļaušanai vislabāk izmantot speciālu aprīkojumu, piemēram, nelieliem pļaušanas apjomiem (ūdenstilpēm līdz 2000 m²) noder niedru pļāvēji „Elis”, „Dorocutter” vai cita veida tehniku.

Atbilstoši Ministru kabineta 13.06.2006. noteikumos Nr.475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība” noteiktajam – nopļautos ūdensaugus savāc, lai novērstu atkārtotu ūdensobjekta piesārņošanu ar viegli noārdāmām organiskām vielām un sedimentu uzkrāšanos. Atbilstoši iepriekš minēto noteikumu 23.4 apakšpunktam: “Valsts vides dienesta tehniskie noteikumi virszemes ūdensobjektu tīrīšanai vai padziļināšanai nav nepieciešami šādām darbībām: ūdensaugu pļaušanai privātās ūdenstecēs vai ūdenstilpēs, ja pļaušana notiek laikposmā no 1.jūlija līdz 31.martam.” Tātad pašvaldībai šādas darbības veikšanai ir jāsaņem tehniskie noteikumi, jo pašvaldībai valdījumā esošais īpašums neatrodas uz privātas zemes.